ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚИШЛОҚ ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ АГРАР УНИВЕРСИТЕТИ

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИҚТИСОДИЁТИ
ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ

«Аграр соҳани модернизациялаш шароитида қишлоқ худудларини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш йўналишлари»

мавзусидаги илмий-амалий конференцияси

маърузалар тўплами

II

ЖИЛД

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚИШЛОҚ ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ АГРАР УНИВЕРСИТЕТИ

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИҚТИСОДИЁТИ
ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ

«АГРАР СОҲАНИ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ШАРОИТИДА ҚИШЛОҚ ХУДУДЛАРИНИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ»

мавзусидаги илмий-амалий конференция
2014 йил 12 ноябрь маърузалари тўплами

II жилдлик

II жилд

ТОШКЕНТ – 2014

48.	М.МУРОДОВА, Д.СУЛТОНА. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлашни ривожлантириш йўллари	109
49.	Г.Д.ДУСМУРАТОВ, Н.Б.КАСИМОВ. Сув хўжалиги тизимида ислоҳотларнинг узвийлиги, унинг босқичлари ва ривожланиш йўналишлари	115
50.	А.А.ЯДГАРОВ, Н.А.МИРАХМЕДОВА. Қишлоқ худудларида инфратузилма объектларини ривожланишини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш масалалари	117
51.	Т.Р.ФАЙЗУЛЛАЕВА, З.САБУРОВА. Основные аспекты развития шелководства	118
52.	Ҳ.ЭРГАШЕВА. Экологик тоза озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш– устувор вазифа.	119
53.	А.АБДУРАХИМОВ, Т.ТУРГУНОВ, М.МУСАМУХАМЕДОВА. Иқтисодий-математик моделлаштириш асосида ишлаб чиқаришни иқтисодий таҳлил қилиш ва башоратлаш.	121
54.	Г.Т.ЮЛДАШЕВ. Роль инноваций в управлении конкурентоспособностью продукции АПК	123
55.	А.Т. ИСАҚОВ, А.Ж.АБДУЛЛАЕВ. Фермер хўжаликларида агроресурслардан самарали фойдаланишнинг айрим йўналишлари	124
56.	З.Т.СИДДИҚОВ, Г.К.НАРИНБОЕВА, Ж.М.РОЗИҚОВ. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш тармоқларини ривожлантириш ва унинг ижтимоий иқтисодий аҳамияти	126
57.	М.Д.КАМАЛОВА. Проблемы фитомелиорации	127
58.	Н.Қ.НАЙИМОВ. Қишлоқ хўжалик корхоналарида сифат менежменти тизимини такомиллаштириш	128
59.	Д.Х.САИДАКБАРОВ, А.С.НАЗАРОВ. Фермер хўжаликларига хизмат кўрсатишни яхшилаш йўналишлари	129
60.	М.МИРЗАХАНОВ. Ғалла уруғчилиги тизимида Ғалла уруғчилиги бошқармасини ташкил қилишнинг самарадорлиги	131
61.	N.OTAYOROVA. Respublikada chorvachilikni rivojlantirish istiqbollari	133
62.	Р.А.ЕСОВ, М.Д.КАМАЛОВА. Солевой режим серо – бурых почв юго-западного Кызылкума	135
63.	Ш.Қ.РАХМОНОВ. Иқтисодиёт тармоқларига ер ажратишда ер тежамкор технологияларининг аҳамияти	136
64.	А.ТАБАЕВ. Қишлоқ хўжалик корхоналарини органик ўғитлар билан таъминлашни яхшилаш йўллари.	137
65.	Ж.Х.РАШИДОВ, С.Э.ТУРСУНБОЕВ Суғориладиган ерларнинг мелиоратив холатини яхшилашнинг ижтимоий-иқтисодий аҳамияти	139
66.	Г.Д.ДУСМУРАТОВ, О.САТТОРОВ. Сув хўжалигига малакали иқтисодчи-менежерлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш	141
67.	Б.ҲАСАНОВ, Қ.ҚУРБОНОВ. Сув ресурсларини бошқаришда амалга оширилган таркибий ўзгаришлар ва унинг самарадорлиги	143
68.	Б.ҲАКИМОВ. Мелиорацияга сарфланаётган молиявий маблағлар самарадорлиги ..	145
69.	И.З.ЮЛДАШЕВА. Сув истеъмолчилар уюшмаларини молиялаштириш муаммолари	147
70.	И.ЮЛДАШЕВА, З.МАДАМИНОВА. Подоходный налог - это центральная часть в системе налогообложения населения.	149
71.	Ш.И.ХОДЖИМУХАМЕДОВА, Д.С.СОДИҚОВА Қишлоқ хўжалиги ерларининг мелиоратив холатини яхшилашнк солиқлар орқали рағбатлантириш.	151
72.	О. ҲАЛИМОВ, Н. БОЛТАЕВ. Республикада мева-сабзавотчилик тармоғини ривожлантириш йўллари.	153
73.	Ў.МУХТОРОВ. Қишлоқ хўжалигида ердан фойдаланиш самарадорлигини ошириш йўллари.	155
74.	И.ЮНУСОВ, Ш.ШУКУРОВ. Қишлоқ хўжалигида ер ресурсларидан самарали фойдаланиш масалалари.	158

Г.Д.ДУСМУРАТОВ,
ТИМИ, и.ф.н., доцент
Н.Б.КАСИМОВ,
ТошДАУ, катта илмий ходим изланувчи

Сув хўжалиги тизимида ислоҳотларнинг узвийлиги, унинг босқичлари ва ривожланиш йўналишлари

Маълумки, Республикамизда қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни жадаллаштирилиши, фермер хўжаликларини устувор йўналиш сифатида ривожлантирилиши ўз навбатида сув хўжалиги тизимида ҳам таркибий, институционал, иқтисодий, ҳуқуқий ва ташкилий жиҳатдан ислоҳотларни амалга оширишни талаб эта бошлади.

Ўзбекистонда мустақиллик йилларида сув хўжалиги соҳасида жуда катта ўзгаришлар амалга оширилди. Жумладан, сув ресурсларини бошқариш тизими такомиллаштирилди, суғориш тармоқларининг техник ҳолати яхшиланди, суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ва уларнинг сув таъминотини ошириш борасида кенг кўламдаги ишлар олиб борилди, замонавий сувни тежайдиган технологияларни жорий қилиш, автоматлаштирилган бошқарув ва кузатув тизимини ўрнатиш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқаришни диверсификация қилиш ишларига кенг эътибор берилди. Пахта, шоли каби сувни кўп талаб қилувчи экинлар қисқартирилиб, ўрнига бошоқли дон, сабзавот-полиз экинлари ва боғ-узумзорлар майдони кенгайтирилди.

Бугунги кунда сув ресурсларидан фойдаланиш ҳолати улардан самарали фойдаланиш тизимининг тўғри ташкил этилганлигига боғлиқдир. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони билан қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ирригация тизимларини ҳавзалар бўйича бошқариш тамойиллари асосида ер усти сув ресурсларининг давлат бошқарувини амалга ошириш ва барча даражаларда сувдан фойдаланишнинг бозор тамойилларини жорий этиш вазифаси юклатилди.

Мамлакатимизда ирригация тизимларини бошқаришни узоқ йиллардан бери маъмурий–ҳудудий принцип асосида вилоятлар ва туманлар бўйича амалга оширилиб келинган эди. Бироқ амалдаги ушбу тизим сув ресурсларининг чекланганни ва унга бўлган талабнинг йилдан– йилга ортиб бораётганлиги сабабли, истеъмолчиларнинг талаби асосида, ўз вақтида лимит бўйича сув билан таъминлаш, сув ресурсларидан мақсадли ва самарали фойдаланиш, ирригация тизимларини ўз вақтида таъмирлаш ва уларни ишончли ва тезкор бошқаришни ташкил этиш, сувдан фойдаланишда бозор муносабатларини шакллантиришга ўзининг ижобий самарасини бермай қўйди.

Ушбу масалаларни ижобий ҳал этиш, сув ресурсларини бошқаришнинг бозор муносабатларига мос усулини жорий этиш мақсадида республикамизда ирригация тизимлари бошқаришнинг маъмурий – ҳудудий тизимдан ҳавзавий тизимга ўтказилди ва сув хўжалиги тизими тубдан ўзгартирилди.

Сув ресурсларини бошқаришнинг ҳудудий тизимдан ҳавза тизимига ўтиш сув хўжалиги соҳасида қуйидаги ижобий натижаларга эришишга олиб келди ва бир қатор имкониятларни яратди:

– бир неча маъмурий ҳудудлардан ўтадиган ирригация тизими бир ҳавза бошқармаси билан бошқариш, маълум ирригация тизими ҳавза учун сув ресурсларидан мақсадли ва самарали фойдаланиш, илғор технологияларни кенг жорий этиш, истеъмолчиларни ўз вақтида сув билан узлуксиз таъминлаш;

– истеъмолчилар бўйича сув ресурсларидан фойдаланишнинг аниқ ҳисобини таъминлаш бўйича ягона сиёсат олиб бориш сувдан фойдаланишни режалаштириш ва тақсимлашни ҳамда бошқаришни илмий асосда ишлаб чиқиш ва амалга ошириш сув манбаи билан сувни бевосита истеъмолчилари ўртасида ортиқча оралиқ бўғинларини бартараф этиш;

– сув хўжалиги ташкилотлари раҳбар ва ходимларининг масъулиятини ошириш ҳамда сувдан фойдаланиш интизомига риоя қилиш бюджет маблағларидан мақсадли фойдаланишни